

Sumari: — El viatge de George Sand a Mallorca, Gabriel Alomar. — Clopinel, Anatole France, (Tr. de C. Rahola). — Cant de l' hivern, Joaquim Plá. — El cant dels gimnastes, (poesia), Enric Ibsen. — Nocturn, (poesia), Joan Vergés y Barris. — Green, Paul Verlaine. — Entre germans, Plácit Vidal. — Historia vulgar, Josep Alemany. — Lied, (poesia), Josep M.^a de Sucre. — Sinfonía d' un bon dia de Novembre, (poesia), P. Prat Gaballí.

El viatge de George Sand a Mallorca

(Acabará)



'influencia qu' el cristianisme exercia en les ànimes romàntiques era massa profunda pera que deixés de cercar-se una conciliació entre l' escepticisme heretat de l' Enciclopedia y la fè tramesa p' els avantpassats. A través els versicles dels Evangelis, se cercava el sentit ocult de la religió venidora, qui havia d' esser científica sens deixar d' esser cristiana, l' interpretació nova y definitiva de la paraula de Jesús, la fórmula de l' adoració futura, adoració a l' Esperit (Joan, IV, 21 y 23) y no a la forma, y basada en el precepte, en la moral, més qu' en el dogma. La trinitat conservava son antiquíssim misteri de símbol cabalístic. confirmat una volta més per la divisa revolucionaria de llibertat,

igualtat, fraternitat ⁽¹⁾, per la triada de Leroux y els tres períodes en que dividia el regiment de castes (familia, patria y propietat), per la llei dels tres estats de Comte (teològic, metafísic y positiu), per les tres passions mecàniques del sistema de Fourier (cabalista, papellona y composta), p' els tres graus de l' evolució hegeliana (naturalesa, esperit concient y llibertat) y fins per les tres etapes (lírica, èpica y dramàtica) qu' el pròlec de *Cromwell* senyala en la marxa secular de la literatura, etapes, certament, d' una arbitrariedad digna de Victor Hugo y tan diverses de les tres que distingí després Nietzsche en l' art helènic (apoliniaca, dionisiaca y democràtica o científica). La religió, pera George Sand, tenia tres èpoques, com el reine de les persones de la Trinitat. El reine del Pare corresponia a la llei de Moisès. El reine del Fill havia de cedir el lloc al reine de l' Esperit, pronunciat per l' apòstol Joan.

(1) La paraula *fraternitat* sustitui a la de *justicia*, qui 's troba a diversos tractats enciclopedistes com a tercer membre de la triada revolucionaria. Vegis, per exemple, Volney, *Ruines*, capítol XVII. També 's troba en el discurs de Danton com a procurador de la *Commune* de Paris en janer de 1794 (igualtat, justicia y llibertat. — Per lo demés, l' actual divisa fou popularisada precisament p' els *cordeliers*.

També el cristianisme havia tingut ja les seves tres èpoques: la de Sant Pere, personificada per Hildebrand; la de Sant Joan, representada per Joaquim de Flora y els gloriosos heresiàrques de l'Etat Mitja, desde Abelard a Luter; la de Sant Pau, encarnada en Luter (1) y rematada per Bossuet, aquest apòlogista catòlic que dissimulava malament el seu íntim protestantisme. Un període pera la sensació y l'activitat; un altre pera l'amor y el sentiment; un altre pera la coneixença y el lliure examen. Desde llavors començava l'era de la nova religió, successora del cristianisme, comprensiva de les revelacions de tota l'humanitat anterior a nosaltres y fonamentada en llur interpretació espiritual y no en llur sentit literal. Una nova societat, una humanitat nova s'acostaven, pera instaurar plenament aqueixa fraternitat total dels fills de Déu, anunciada en els Psalms y en el quart Evangel (Psalms, LXXXII [LXXXII Vulgata], 6; Joanⁱ X, 34). La Paraula, segona persona de la Trinitat cristiana, adquiria un sentit místic de consciència universal, com un complement d'«aqueixa ànima del món» imaginada p'els panteístes.

Bé's veu que tota la filosofia alemanya se corresponia amb aqueix romanticisme com dues branques nascudes d'una mateixa soca, així com s'harmonisava amb el pensament y l'acció de tota la França nova.

Per lo demés, aquest concepte trinitari de l'història podria, dic jo, aplicar-se a les tres etats, si ens concretavem a estudiar en cada una la base de les seleccions humanes y la naturalesa general del pensament: així en l'Etat Antiga, el concepte clàssic de força, d'aristocràcia ètnica o fonamentada en la raça nacional, pura com aquelles religions, constituiria el reine del Pare; en l'Etat Mitja, la difusió del cristianisme com a lletra, com a dogma, y el monacalis-

me com a selecció humana, serien el reine del Fill; y desde Luter, l'interpretació personal, el racionalisme, originant una aristocràcia d'intellecte, vindria a formar el reine de l'Esperit.

Tornant a la qüestió nostra, es precis, doncs, destriar dues fases en la primera forma literària de George Sand. Començà per un transcendentalisme inconscient, espontani, la tendència subversiva y feminista del qual neix de l'acció mateixa, es una inducció particular del lector, no enclou propòsit directe de defensar una causa o exposar una nova teoria de moralitat. Vingué després la fase docent, quan l'autora s'hagué empapada en la filosofia de l'època y's convertí en doctrinista. La primitiva expressió sentimental pura s'era tornada expressió directament didàctica, sens abandonar el sentimentalisme. Sols més envan quan l'art va esser pera ella una preocupació casi exclusiva, escrigué George Sand la seua llarga serie de noveles *nevelesques*, purament literàries. (1).

Tot això confirma la condició ben femenina d'aquesta escriptora, somesa continuament a l'influència d'un o altre dels varons que compartiren el seu afany amorós y varen fer d'ella, segons l'expressió de Delatouche, «un eco que embellia la veu». Cumplia la missió natural del sexe, amplificant y expandint en forma sentimental les idèes que l'imaginació masculina li depositava com una fecondació; y son estil feia brotar ales al pensament, donava vida y calor a les idèes inanimades y fredes.

Vegis com la frase de Delatouche conveniria també a una escriptora ja suggerida, per comparança natural, en el curs d'aquest en-

(1) Menéndez y Pelayo, qui diu que George Sand juntava una ardent imaginació a un temperament calmos y fred, amb un fons de nàdida bontat, califica les seues noveles camperoles com *admirable poesia, no afeminada, no de égloga ni de abanico, sino saludable, robusta, sincera*; opina que creà la novela idilica, lo més noble y subsistent de la seua obra; y troba la seua influència a Tolstoi, a Turgueneff y a la vigorosa novelista anglesa George El ot. (*Ideas estéticas*, tom citat, pàg. 472.)

(1) Sobre el *paludisme* de Luter, vegis també Renan *Le Apôtre y Saint Paul*.

saig: Mme. de Staël. Es que hi ha una certa consemblança d'ànima entre les dues. Influïdes per Rousseau; dominades per aqueix nou republicanisme literari qui veia en la literatura un fi transcendent de millora indefinida social y política, de progressiva integració democràtica, d'educació lenta y gradual dels homes pera fer-los plenament aptes a l'exercici de llur sobirania; someses a la suggestió de l'idealisme germànic y de la serenitat italiana; fluctuant entre els ideals de redempció humanitaria, cosmopolita, heretats del segle XVIII y font de tota una manera romàntica, y els vesllums de rehabilitació de l'Etat Mitja qui retornaven a l'estudi de les literatures barbres y dels quals s'originà l'altre manera romàntica; nascudes sota l'influència d'aquest meteix estel evocador, el romanticisme; y en fi, cumplint a meravella llur condició de fembres per l'amplificació o paràfrasi divagadora d'unes meteixes idèes seminals infiltrades en llur esperit p'els grans sembradors de l'època, qui pera la Staël oren, diu Menéndez y Pelayo (capítol II de l'obra y tom citats), son pare Necker, Rousseau Condorcet, Schiller, Schlegel, Benjamin Constant, Sismondi, son les dues escriptores magnífics exemples qui proven la filiació aristocràtica del republicanisme francès, el qual no desment aquesta nàdiva condició de tots els ideals de renovació humana: tot ideal se produheix naturalment en les classes superiors abans d'esdevenir patrimoni comú de les multituds qui han d'imposar-lo y entronisar-lo.

Certes descripcions, a *Spiridion*, podrien semblar molt bé paràfrasis o complement d'*Un hiver a Majorque*. Tal es la descripció d'faquella terraça del convent, ont els monjos sortien a extasiar-se en la contemplació divina a través la contemplació natural y a sentir l'aniquilament de l'ànima en l'imensitat de l'obra de Déu y en Déu meteix, en mig de la voluptuositat del panorama, rematat, allà enfo-

ra, per la mar. En quant a la descripció de l'ermita, l'analogia es encare més forta, entre les dues versions; la meteixa costa brava, la meteixa vessant coberta de penyalars y oliveres; el meteix anacoreta d'aspecte repulsiu y estúpid, imatge de la suma degradació intel·lectual, visquent en l'inconciència de la sublim y grandiosa soletat de la mar qui s'extén davant sos ulls. Però, tal vegada per un impuls d'idealització artística, l'ermità de *Spiridion*, sota la séua apariència d'imbecilitat y rebaixament, se revest amb el geni suprem de la bontat.

Tot un capítol d'*Un hiver à Majorque* pot y deu esser considerat com un fragment de *Spiridion*. Es el capítol *Le convent de l'Inquisition*, exemplar típic de la literatura romàntica. Son estil meteix ressaltava ja sobre el reste de l'obra y s'apropa més al període clàssic y a la retòrica vella, que la forçosa sobrietat d'unes impressions de viatger havia moderada. Aquest capítol es un llarc diàlec entre la mentida poètica y la veritat destructora, entre l'artista qui troba en la superstició una font de bellesa y el frare herètic qui surt a la llum després d'un captiveri d'expiació sufert per haver entrevista la veritat. Tals foren els dos estats psíquics d'aquella generació de lluita. L'artista's plany de la pruija de vida material qui ha succeït al triomf de la revolució, abomina de l'obsessió política y social del moment y gira els ulls, assedegats de poesia, al culte del passat y als monuments dels segles de fè. El monjo ressucitat no comprèn, en cambi, la borrasca qu'atravessen els esperits, després que l'humanitat ha conquerit el bé de viure, p'els beneficis de la llibertat. Y sembla percebre-s entre linies un bull de la feconda agitació dels temps y s'obra devant la vista el buid vertiginós deixat per la fè, sense la qual no hi ha art possible; per la fè perduda quan arribava «el moment de creure, perqu'era el moment de saber.»

Però de la poesia de les ruïnes emanava el concepte d' un art nou. Les columnes trenca- des, les doradures marcides, representaven víctimes retornades a la llum y l' espai; els càlzers de pedreria a rrebatats-a les esglésies eren penyores de la lliberació de l' home, « aquest vas d' elecció ple de la gràcia celestial. » Entre les pedres qui tombaven y l' herba qui les anava cobrint, les víctimes lliberades venien a remerciar Déu per el present, mentres els artistes acudien a plorar el passat. Moguda per un impuls nou, més ample y generós, la poesia baixava del cel sobre aquelles ruïnes, a cantar himnes al « Déu de misericòrdia », successor del « déu de les venjances y els suplicis. » L' optimisme de la llibertat sorgia del pessimisme general, d' aqueixa *angunia* moderna a qu' aludia Leroux, predecessora de la *tristesa contemporània* y un dels caràcters principals del romanticisme, ja que tot l' ambient espiritual de l' època està saturat d' aquesta decepció sense consol possible, qui plana sobre el món amenaçadora com els cels de Delacroix. En l' etern cercle viciós del sentimentalisme humà, el món vist a través els romàntics era encara profundament trist, com havia estat rialler y dolç a través els neoclàssics y com de segur tornaria a esser-ho en son dia.

George Sand no 's contentava amb entonar la *Marsellesa* sobre les ruïnes del convent de Sant Dominic. En les demés impressions de viatge, no volia concretar-se a una simple narració, sino que 's proposava « un fi quelcom filosòfic ». L' *ideal* era la seua paraula preferida y a la recerca d' aquest ideal o « sentiment de lo *millor* » volia dedicar la seua vida sencera.

A Mallorca, sentint-se dins un medi hostil, incompresa, voltada de recels, com el pare Aleix de *Spiridion*, s' extasia en la visió futura de la llibertat, beu la ventada de vida qui acabarà per arribar en aquests pobles, adormits en la soletat. Un gran fervor de redemptorisme s'

eleva de les seues pàgines. Comprèn qu' el « sentiment d' una superioritat intel·lectual y moral sobre altres homes alegra sols el cor dels orgullosos » y torben el seu ensomni d' independència universal y d' igualtat humana els records horribles de la colonisació qu' imposa a l' Africa, en aquells moments, la propria França de la Revolució...

Sentia George Sand una missió qu' accomplir, entre aquets conradors avantdiluvians; y la seua religió d' art pur y de pura passió romàntica no la priva de parlar de l' endarreriment agrícola, malgrat la poesia idíllica de la nostra arada virgiliana y la grandiosa apariència dels nostres camps, ont els dragons guardians de les plantes hespèrides romanen en forma de monstruoses soques y rels. No creia en aqueix tòpic imbècil de la « pietat de les ànimes simples ». Se sentia, com Lamennais entre els camaldulans de Tivoli, « un viatger infadigable en els camps infinits del pensament, l' apòstol de la vida, de la llibertat moral, entre els levitas de la mort, in mòvils sota llurs sudaris. » El ditiramb qu' endressa a Mendizàbal; les seues filosofies sobre la destrucció dels convents (qui, sens dubte, contra lo qu' ella va creure, fou a Mallorca un acte consumat en mig de generals protestes) semblen un record de la famosa frase de Victor Hugo: *ceci tuera cela*, el llibre matarà l' edifici; y ella meteixa fa constatar, com a signe de l' adveniment de la nova fè, que tal volta deu anys abans l' hauria impressionada més el vandalisme d' aquella destrucció que son alt sentit com a pàgina històrica ont se consignava la victòria del dret sobre el culte.

La seua passió per la llibertat de l' individu y per l' emancipació dels pobles s' indigna contra l' obsessió napoleònica, contra la deificació del cesarisme post-revolucionari, producte natural del desbordament de la multitud, aqueixa eterna esclava y adoradora de la força, qui

preparava l' adveniment de la república plebiscitaria y del segon imperi militar com a darre-
rra conseqüència de la patrioteria demagògica,
cocardièrre, nacional en el pitjor sentit de la pa-
raula. Contra aquesta tendència havia de lluitar
obstinadament la propia George Sand, apartada,
p' el séu humanitarisme, del concepte atàvic,
exclusivista y belicós de la patria. L' individua-
lisme romàntic y el socialisme de la Revolució
havien confluït fatalment en el meteix resultat
y, per una selecció incontrastable, el domini ab-
solut y la vella tirania se reencarnaven en la vo-
luntat més intensa. El llatinisme havia consu-
mat altre vegada son antic ensomni de potencia
universal y l' havia realisat valguent-se del ma-
jor prodigi del desvari romàntic. Napoleon era
nascut, doncs, de l' unió inverosímil y casi ab-
surda d' aquells dos elements. Com un model
sublím d' energia y poder, romandria eterna-
ment sobre el món vençut la visió d' aquell
cors de perfil romà qui, en una bella pàgina de
Spiridion, puja per casualitat a l' ermita y, ex-
tenent la vista damunt la mar, desde l' inmen-
sa altura, sembla repartir-se mentalment les des-
pulses de la terra y aspirar l' emanació dels fu-
turs camps de batalla.

Poc pensaria George Sand, malgrat el séu
redemptorisme, qu' aquella meteixa febre ro-
màntica qui dominava son esperit havia de pro-
duir ben prest en aqueixa Mallorca atuída per
l' estancament y l' inactivitat, la resurrecció d'
una literatura. La poesia patria, que la Renai-
xensa pagànica desterrà y qui s' era refugiada
en les cobles y codolades populars, en les gloses
camperoles, anava a entonar de bell nou els
séus càntics en la llengua rehabilitada de la
terra.

Més aleshores, com a conseqüència de la do-
minació de l' esperit vell a Mallorca, encara el
sentiment de patria era a l' illa poc menys que
desconegut. Dins la concepció tradicional del
dret públic, rigorosament autoritari, d' origen

casi diví, la patria devia apareixer per força
una idea demagògica y revolucionaria, o, al
menys, sospitosa. (1). Ademés, la passivitat
del país no havia d' afavorir el desvetllament
del patriotisme, qui es la consciencia de la pro-
pia personalitat colectiva y, per tant, suposa
una activitat. Era impossible, doncs, com nota
George Sand, « veure una provincia menys uni-
da a Espanya per un sentiment patriòtic, ni una
població menys inclinada a l' exaltament polí-
tic. » Encara avui seria difícil trobar a Espanya
una indiferencia patriòtica semblant a la nos-
tra, y no p' el descrèdit en que la tendència co-
munista ha fet caure l' idea de patria (descrè-
dit qu' els humanitaris ja pressentien) sino per
pura negligencia espiritual.

GABRIEL ALOMAR

TRADUCCIONS

Clopinel



RA 'l día de cap-d'
any. Entre dos rui-
xats, pels carrers co-
berts d' un fanc fresc,
el senyor Bergeret y
sa filla Paulina anaren
a donar les bones fes-
tes a una tia materna,
que vivia encare, però
no més per ella sola y poc, y que habitaba en
un piset de monja beguina del carrer de Rousse-
let, sobre un hort, entre 'l só de les campanes

(1) Ja he citat, més amunt, el contrassentit del lema abso-
lutista espanyol *Déu, Patria, Rey*, un altre exemple de *triadee*
de l' època. Vegis, en canvi, com la Vendè y la Bretanya alça-
ven, contra la França revolucionaria, el crit de *Dieu et Roi*.

conventuals. Paulina estava alegre sense motiu y solsament perquè aqueixos dies de festa, que marquen el curs del temps, li feien més sensibles els encantadors progressos de la seva juvenesa.

Aquell dia solemne, el senyor Bergeret servava la seva indulgència habitual, no esperant ja gran cosa dels homes ni de la vida, però sabent, com M. Fagon, que a la naturalesa hi ha molt que perdonar. Al llarg de les vies, els captaires, drets com candelabres o estirats com lampadaris, eren l'ornament d'aquella festa social. Tots hi havien vingut, a adornar els nostres barris burgesos, els nostres pobres, vagos, esquerps, tristos y ruins, malaltissos y envellits, desmoralisats, maltractats, mutilats de debó o fingidament. Però, participant del rebaixament universal dels caràcters y conformant-se amb la mediocritat general de les costums, no exhibien pas, com en els temps del gran Coesre, deformitats horribles o llagues esgarrifoses. No envolquellaven pas amb draps bruts de sang llurs membres mutilats. Eren senzills y no més simulaven mals soportables. Un d'ells va seguir llarga estona al senyor Bergeret, coixejant d'un peu, però amb pas lleuger. Aprés va aturar-se y es plantà com un lampadari al peu de l'acera.

Després, el senyor Bergeret digué a sa filla:

— Acabo de cometre una mala acció: acabo de fer almoïna. Al donar aquets dos sous a Clopinel, he assaborit la vergonyosa joia d'humiliar al meu proï, he consentit el pacte odiós que assegura al fort el seu poder y al feble la seva feblesa, he sagellat amb mon sagell l'antiga iniquitat, he contribuït a que aquest home no tingués més qu'una meitat d'ànima.

— Tot això has fet, papà? — va preguntar Paulina amb incredulitat.

— Casi tot això — respongué 'l senyor Bergeret. — He venut germanor al meu germà Clopinel amb pesos falsos. Me soc humiliat humiliant-lo. Car l'almoïna envileix igualment al que

la reb que al que la dona. He obrat mal.

— Ca, no ho crec pas — digué Paulina.

— No ho creus, — respongué 'l senyor Bergeret — perquè no tens pas filosofia y no sabs treure d'una acció aparentment ignoscenta les conseqüències infinites que porta en si. Aqueix Clopinel m'ha induït a l'almoïna. Jo no he pogut resistir l'importunitat de la seva veu de com-planta. M'he compadit del seu magre coll nuu, dels seus genolls que 'l pantalon, deformat per un llarg us, fa assemblar tristament als genolls d'un camell, dels seus peus que en llurs puntes les sabates semblen els bécs oberts de dos ànecs. Encantador!... Oh, perillós Clopinel! Clopinel deliciós! Per tû, la meva moneda ha produït una mica de baixesa, una mica de vergonya. Per tû, he constituït amb un sou una parcela de mal y de lletjesa. Comunican-te aquet petit signe de la riquesa y del poder, t'he fet capitalista amb ironia y convidat sense honor al banquet de la societat, a les festes de la civilització. Y desseguida he sentit que jo era respecte de tû un poderós d'aquet mon, un ric al teu costat, dols Clopinel, captaire exquisit y enganyador! Jo m'he regositjat, jo 'm soc enorgullit, jo m'he complascut en la meva opulència y en la meva grandesa. Viu, oh Clopinel! *Pulcher hymnus divitiarum pauper immortalis.*

Execrable pràctica de l'almoïna! Pietat barbre de l'elemosyna! Antic error del burgès que dona un sou y es pensa fer el bé, y que 's creu en pau amb tots els seus germans, pel més miserable, el més ridícul, el més bestia, el més pobre dels actes que poden esser realisats pera una millor repartició de les riqueses! Aquesta costúm de fer almoïna es contraria a la beneficència y es un horror a la caritat.

— Vols dir? — va preguntar Paulina de bona fè.

— L'almoïna — va continuar el senyor Bergeret — es tan comparable amb la beneficència com el somriure d'un mico al somriure de la

Gioconda. La beneficència és tan enginyosa com inepta l' almoïna. És vigilanta y proporciona 'l seu esforç segons la necessitat, qu' es precisament lo que jo no sé pas fer respecte del meu germà Clopinel. Al segle dels filòsops, el nom sol de beneficència despertava les més dolces idees en les ànimes sensibles. Se creia qu' aquet mot havia sigut creat pel bon abad de Saint-Pierre. Però es més antic y el trovem ja en el vell Balzac. Al XVI^e segle, se deia *bénéfice*. Es la mateixa paraula. Confesso que no trovo en aquet mot de beneficència sa primitiva bellesa; els faritzeus que l' han empleiat en excés me l' han fet malbé. Tenim en la nostre societat molts establiments de beneficència, monts de pietat, societats de previsió y de socors mútuus. Alguns son útils y presten serveis. Lur vici comú consisteix en que procedeixen de l' iniquitat social qu' estan destinats a corretgir, y en ser medecines contaminades. La beneficència universal consisteix en que cadascú visqui del seu treball y no del treball d' altri. Fòra del cambi y la solidaritat, tot es vil, vergonyós, infecón. La caritat humana es el concurs de tots en la producció y repartició dels fruits.

« Ella es justícia, ella es amor, y els pobres hi son més hàbils que 'ls rics. Quins rics exerciren jamai tan plenament com Epictet o com Benoît Malon la caritat del genre humà? La veritable caritat es el dó de les obres de cadascú a tots, es la bella bondat, es el geste harmoniós de l' ànima que s' inclina com un vas plè de nard preciós y que 's vessa en benefets; es Miquel Angel pintant la capella Sixtina o 'ls diputats de l' Assambla nacional en la nit del 4 d' Agost; es el dó repartit en la seva plenitud ditxosa, el diner que corre barrejat am l' amor y el pensament. Nosaltres no tenim res més de propi que nosaltres mateixos. Un no dona de debó sino quan dona 'l seu treball, la seva ànima, el seu geni. Y aquesta ofrena magnífica del

tot ell a tots els homes enriqueix al donador tan com a la comunitat.

— Però — objectà Paulina — tú no podies pas donar-li amor y bellesa, an en Clopinel. Y li has donat lo que li era més necessari.

— Es veritat qu' en Clopinel ha devingut un brute. De tots els béns que poden afalagar a un home, an ell no més li agrada l' alcohol. Jutjo aixís per lo que podia a aguardent quan se m' ha acostat. Però tal com es, es la nostre obra. Nostre orgull fou el seu pare; nostre iniquitat la seva mare. Es el fruit dolent dels nostres vicis. Tot home en societat ha de donar y rebre. Aquet sens dubte no ha donat prou perquè no ha pas rebut prou.

— Potser es un vago — digué Paulina. — Còm ho farem, Deu meu, perquè no hi hagi més pobres, ni més febles, ni més vagos? Es que no creus pas que 'ls homes son bons naturalment y qu' es la societat que 'ls fa tornar dolents?

— No, no crec pas que 'ls homes siguin naturalment bons — respongué 'l senyor Bergeret. Al contrari: veig que surten penosament y poc a poc de la barbarie original y qu' organisen am grans treballs una justícia incerta y una bondat precaria. Encare es llunyà 'l temps en que seràn suaus y benèvols uns amb altres. Encare es llunyà 'l temps en que no 's faràn la guerra entre ells y en que 'ls cuadros representant batalles seràn amagats com inmorals y oferint un espectacle vergonyós. Jo crec que 'l regne de la violència durarà encare molt temps, que durant molt temps els pobles se destrossaràn ells amb ells per motius frívols, y que durant molt temps els ciutadans d' una mateixa nació s' arrebellaran furiosament els uns als altres els béns necessaris a la vida, en comptes de fer-ne una repartició equitativa. Però crec també que 'ls homes son menys ferotges quan son menys miserables, que 'ls avensos de l' industria a la larga determinen alguna suavissació en les cos-

júms y sé per un botànic que l' aubepína can-
bia ses espines en flors si es trasplantada d'
un terrer sec a una terra grassa.

—Ho veus? Tu ets optimista, papà. Prou
qu' ho sabia — exclamà Paulina aturant se al
mig de l' acera pera fitar un moment en el seu
pare l' esguard dels seus ulls grisos d' auba,
plens de llum dolça y de frescor matinal. Tu ets
optimista y trevalles de tot cor en la construcció
de la ciutat futura. Aixís s' ha d' esser! Es bell
això de bastir amb els homes de bona voluntat
la nova república.

El senyor Bergeret va somriure an aquesta
paraula d' esperansa y an aquells ulls d' aurora.

— Sí, — digué — seria bell fundar la nova
societat, on cadascú reberia ' l preu del seu tre-
vall.

— Oi qu' això serà?... Però quan? — va pre-
guntar Paulina am candidesa.

Y el senyor Bergeret va respondre, no sen-
se certa dolcesa y certa tristesa:

— No ' m demanis pas que profetisi, filla
meva. No es pas sense raó que ' ls antics han
considerat el poder d' endevinar l' avenir com
el més funest dels dons que pugui rebre un ho-
me. Si ' ns fos possible veure lo que vindrà, ja
podríem morir nos y potser cauríem aterro-
ritzats de dolor o d' espant. Cal trevallar-hi, en
l' avenir, com els teixidors d' alt llis treval-
len llurs tapisseries: sense veure-l.

Aixís enraonaven, boi caminant, pare y filla.
Devant del squar del carrer de Sèvres varen
trovar un captaire sòlidament plantat a l' acera.

— No m' ha quedat cap quarto — digué ' l
senyor Bergeret. — Tens una pessa de deù cèn-
tims, Paulina? Aqueixa mà extesa ' m barra ' l
carrer. Baldament ens trovessim a la plassa de
la Concordia, me barraria la plassa. El bras
allargat d' un miserable es una barrera que jo
no sabria pas franquejar. Es una feblesa que no
puc vence. Dona-li quelcòm. Es perdonable.
No cal exajerar el mal qu' un fa.

— Papà: estic encuriósida per saber què ' n
faràs, den Clopinel, en la teva república. Car no
deus pas pensar te que visqui dels fruits del seu
trevall.

— Jo crec, Paulina — respongué ' l senyor
Bergeret — que consentirà en desapareixe. Ja
está molt minvat. La peresa, el gust del repòs,
el disposa al desvaneixement final. Entrarà am
facilitat en el no res.

— Doncs jo crec qu' està molt content de
viure.

— Està clar que té les seves joies. Li es
delitós, sens dubte, engullir-se ' l vitriol de la ta-
berna. Desapareixerà amb el darrer *mastro-
quet*. Ja no hi haurà comerciants de ví en la
meva república. Ja no hi haurà compradors ni
venedors. Ja no hi haurà rics ni pobres. Y ca-
dascú gaudirà del fruit del seu trevall.

— Tots serèm felissos, papà.

— No. La santa pietat, que fa la bellesa de
les ànimes, sucumbiria a l' ensemps que ' l su-
friment. Això no succeirà pas. El mal moral y
el mal físic, combatuts sense treva, compartirà
sense treva am la felicitat y la joia l' imperi de
la terra, com les nits hi succeiràn als dies. El
mal es necessari. Com el bé, te la seva deù pro-
fonda en la naturalesa, y no ' s podria estron-
car l' un sense estroncar l' altre. Som felissos
perquè som desgraciats. El sofriment es germà
de la joia, y llur alè, passant sobre les nostres
cordes, les fa ressonar harmoniosament. La fe-
licitat sola donaria un só monòton y adormidor,
que se semblaria al silenci. Però als mals inevi-
tables, an aqueixos mals alhora vulgars y au-
gustes que resulten de la condició humana, ja
no s' hi afegiràn els mals artificials que resulten
de la nostre condició social. Els homes ja no
seràn deformats per un trevall iniquu del qual
moren per comptes de viure-n. L' esclau sortirà
de l' ergástul y la fàbrica ja no destrossarà ' ls
homes a millions.

Jo l' espero, aquet deslliurament, de la

mateixa màquina. La màquina, qu' ha destròsat tants d' homes, vindrà dolsament, generosament, a l' ajuda de la tendra carn humana. La màquina, dura y crudel primerament, devindrà bona, favorable, amiga. Y còm canviarà d' ànima? Escolta, Paulina. La guspira que eixí de la botella de Leyde, l' estrelleta subtil que 's revelá, el darrer segle, al físic meravellat, acomplirà aquet prodigi. L' Inconeguda que s' ha deixat vence sense deixar-se coneixe, la forsa misteriosa y captiva, lo inapreensible agafat per nostres mans, el llam dòcil, tencat en una botella y distribuït en els innombrables fils que cobreixen la terra am llur troca, l' electricitat, portarà la seva forsa, la seva ajuda, per tot aon caldrà... a les cases, als quartos, a la llar d' ont el pare y la mare y els infants ja no seràn separats. Y això no es pas cap somni. La màquina ferotge, que destrossa en les fàbriques la carn y l' ànima dels trevalladors, devindrà domèstica, íntima y familiar.

Però no es res, no, que les politjes, els engranatges, les bieles, les maniveles, els volants s' humanisin, si 'ls homes serveixen un cor de ferro.

Nosaltres esperèm y advoquèm per una transformació més maravellosa encare. Vindrà un día en que l' amo. elevat se en bellesa moral, devindrà un obrer entre 'ls obrers afranquits, y en que ja no hi haurà salari, sino cambi de béns. L' alta indústria, com la vella noblesa que reemplassa y imita, farà la seva nit del 4 d' Agost, y abandonarà guanys disputats y privilegis menassats. Serà generosa quan veurà qu' es hora de ser-ho. Y què es lo que avui diu l' amo? Qu' ell es l' ànima y el pensament. que sense el seu exèrcit d' obrers seria com un cos privat d' inteligencia. Y bé! Si ell es el pensament, que s' acontenti amb aquest honor y aquesta joia. Es a dir que per què un es pensament y esperit s' ha d' atipar de riqueses? Quan el gran Donatello fonia amb

els seus companys una estatua de bronzo, ell era l' ànima de l' obra. El preu qu' en rebia del príncep o dels ciutadans, el posava en un cistell que s' issava per medi d' una curria a una viga del taller. Cada company desfeia la corda al seu torn y prenía del cistell lo que li convenia. Es que no n' hi ha prou de produir per l' inteligencia? es qu' aquet aventatje dispensa a l' amo-director de partir el guany amb els seus humils col·laboradors? Però en la meua república ja no hi haurà guanys ni salaris y tot serà de tots.

—Papà, això es el colectivisme — digué Paulina tranquilament.

— Els béns més preciosos — respongué 'l senyor Bergeret — son comuns a tots els homes. Ho foren sempre. L' aire y la llum pertanyen en comú a tot el que respira y veu la claror del día. Després dels treballs seculars de l' egoisme y l' avaricia, en despit dels esforços violents dels individus pera arreplegar y guardar tresors, els béns individuals de que gaudeixen els més rics d' entre nosaltres son encare ben poca cosa en comparació dels que pertanyen indistintament a tots els homes, y en nostre mateixa societat, no veus que 'ls béns més dolsos o els més esplèndits — carreteres, rius, boscos qu' avans eren reials, biblioteques, museus — pertanyen a tots? No hi ha cap ric que posseeixi més que jo aqueix vell roure de Fontainebleau o aqueix quadro del Louvre. Y son més meus que del ric, si 'n sé fruir millor. La propietat colectiva, que 's tem com un monstre llunyà, ens envolta ja sots mil formes familiars. Esfereeix quan s' anuncia essent aixís que s' aprofiten ja les aventatges que procura.

Als positivistes que s' apleguen a casa l' August Comte, a l' entorn del venerat Pere Lafitte, no se 'ls apressa pera que devinguin socialistes. Però un d' ells ha fet aquesta entenimentada observació: la propietat es d' arre

social. Y no hi ha res tant veritable, ja que tota propietat, adquirida per un esforç individual, sols ha pogut neixre y subsistir pel concurs de tota la comunitat. Y essent la propietat privada d'arrel social no s' en desconeix pas l'origen ni s' en corromp l'essència extenent-la a la comunitat y sometent-la a l'Estat del qual necessàriament depèn. Y què es l'Estat?...

An aquesta pregunta, la senyoreta Bergeret s'apressà a respondre:

—L'Estat, papá, es un senyor miserable y fastigós assegut darrera d'una finestra. Ja comprendràs qu'un no té pas ganes de sacrificar-se per ell.

—Comprenc, respongué l' senyor Bergeret. —M'hi he inclinat sempre, a comprendre, y he perdut aixís energies precioses. Descobreixo massa tart qu'es una gran forsa 'l no comprendre. Aixó de vegades permet conquerir el mon. Si Napoleon hagués sigut tan sabi com Spinoza hauria escrit quatre volums en unes golfes... Comprenc. Però an aquet senyor fastigós y miserable qu'está assegut darrera d'un finestró, tu li confies les teves cartes, Paulina, que no les confiaries pas a l'agencia Tricoche. Ell administra una part de tos béns, y no pas la menys vasta ni la menys preciosa. Tu li veus una mala cara. Més quan ell ho será tot, ja no será res. O, millor dit, no será més que nosaltres. Anihilat per la seva universalitat, cessarà de pareixe molestós.

Ja no s'es dolent, filla meva, quan se deixa d'existir. Lo que té de desplaent, are, es que invadeix la propietat individual, que va gratant y llimant, rosegant poc dels grossos y molt dels petits. Això 'l fa insoporable. Es àvid. Té necessitats. En la meva república, no tindrà desitjos, com els deus. Ho tindrà tot y no tindrà res. No 'l sentirem pas, puix será conforme a nosaltres, indistint de nosaltres. Será com si no fos. Creus que sacrifico 'ls parti-

culars a l'Estat, la vida a una abstracció, y es al contrari, l'abstracció que subordino a la realitat, l'Estat que suprimeixo al identificar-lo am tota l'activitat social.

Anc qu'aqueixa república no degués existir mai, jo 'm felicitaria d'haver-ne acariciat l'idea. Ja està permès edificar en Utopía. y l'August Comte mateix, que s'alabava de no construir més que sobre 'ls datos certs de la ciencia positiva, ha colcat a Campanella en el calendari dels grans homes.

Els somnis dels filòsops han suscitat en tot temps homes d'acció que s'han posat a l'obra pera realisar-los. El nostre pensament crea l'avenir. Els homes d'Estat trevalen sobre 'ls plans que nosaltres deixem després de morts. Son els nostres manobres y els nostres aprenents.

No, filla meva, no hi edifico pas, en Utopía. El somni meu, que de cap manera me pertany, y qu'es, en aquet mateix moment, el somni de mils y mils ànimes, es veritable y profètic. Tota societat els orguens de la qual deixen de correspondre a les funcions per que han sigut creats, y els membres de la qual no son pas nodrits en raó del treball útil que produeixen, mor. Profondes perturbacions y desordres íntims precedeixen la seva fi y l'anuncien.

La societat feudal estava fortament constituída. Quan la clerguía cessà de representar en ella 'l saber y la noblesa de defensar-hi am l'espasa al conreuador y a l'artesà, quan aquets dos ordres ja no foren més que membres inflats y noibles, sucumbí tot el cos; una revolució imprevista y necessaria s'endugué al malalt. Qui es que sostindria que en la societat actual els orguens corresponen a les funcions y que tots els membres son nodrits en raó del treball útil que produeixen? Qui es que sostindria que la riquesa està justament repartida? Qui pot creure, en fi, en la duració de l'iniquitat?

—Y còm poder-la fer acabar, papá? Còm canviar el mon?

—Per la paraula, filleta. Res més poderós que la paraula. L'encadenament de les raons fortes y de les idees enlairades es un lligam que no 's pot rompre. La paraula, com la fona de David, abat els violents y fa caure als forts. Es l'arma invencible. Sense ella, el mon perteneixeria als brutes armats. Qui es, doncs, que 'ls conté? Sola, sense armes y núa, l'idea.

Jo no la veuré pas la ciutat nova. Tots els canvis, aixís en l'ordre social que en el natural, son lents y gairebé insensibles. Un geòlec d'esperit profón, Carles Lyell, ha demostrat que aqueixos rastres esfereïdors del període glaciari; aqueixes enormes roques arrosegades a les valls, aqueixa flora de les encontrades fredes y aqueixos animals pelosos que succeeixen a la fauna y a la flora del paísos càlids; aqueixes aparences de cataclismes, son, en realitat, l'efecte d'accions múltiples y perllongades, y qu'aqueixos grans canvis, produïts am la lentitut clement de les forces naturals, no foren ni tan sols sospitats per les innombrables gernacions dels essers animats que hi assistiren. Aixís mateix, les transformacions socials s'operen insensiblement y sense treva. L'home tímit tem com un cataclisme futur, un canvi que comensà avans de sa naixensa, que s'opera davant dels seus ulls, sense qu'ell el vegi, y que no devindrà sensible fins d'aquí a un segle.

ANATOLE FRANCE.

(Tr. de Carles Rahola)

Pera 'l número vinent:

MYTILENE

per MIQUEL DE PALOL

Cant de l'hivern



OT passejant, una fulla groga, resseca, ha rodolat al voltant meu: sos estomes ressecs han cruït feblement, y he sentit llessar al vent la cansó trista de la fulla morta: era una cansó feble, com el sol que am prou feines [enriolaba les vores dels núvols; era una cansó freda com el vent que gebraba l'aigua,..

Els arbres gegantins, despullats, esquelètics, també cantaven: l'arbreda feia sentor de funeral y les branques nús feien basarda: semblaven ossos recargolats d'esquelets negres de teres estranyes y horroroses....

Uns vells denerits, tremolosos, envolquellats en mantells immensos, caminaven poc a poc per la carretera blanca: parlaven baix am veueta perduda: s'arraceraven vora les parets dels horts, y en llurs fronts arrugats y decrepits s'hi veia espurnejar la basarda a la mort propera; eren la part de la vida a la qual la pols empeny..... Tal volta dintre poc llurs cossos descompostos serien pols de la carretera blanca....

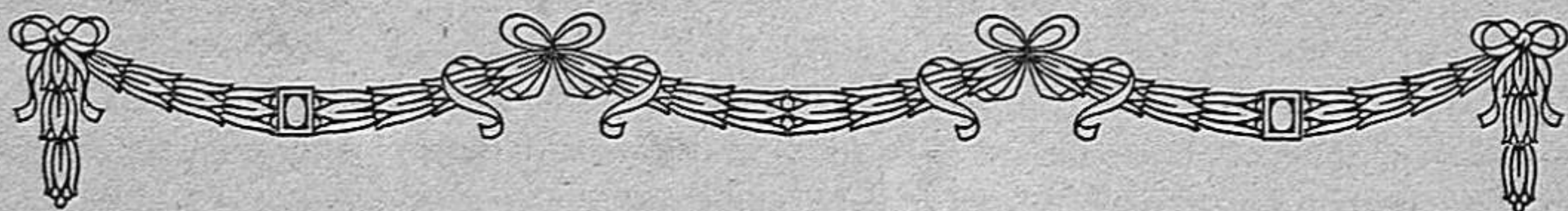
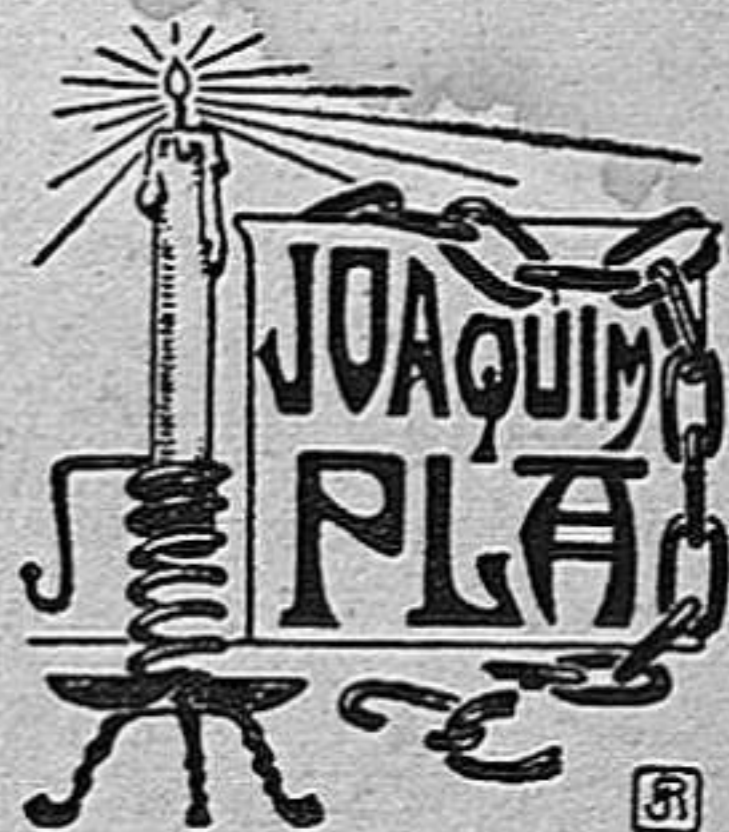
El meu nen saltironaba al davant meu. Son cosset se vinclaba d'un costat y altre cercant fulles que 'l vent feia rodolar... y sa veneta no deixaba de preguntar-me sempre senzilles coses que per ell, pobret, eren encare grans coses desconegudes: sa maneta tebia cercaba l'escalf de la meva mà.

Y el meu fill seguía cantant: y jo, sentint-lo cantar, també cantaba una cansó a l'hivern. Cantaba, y pensaba.

Pensaba que les fulles mortes y resseques, serán àtoms que formarán després les verdes fulles a la primavera,... pensaba qu' en els

arbres gegantins y despullats, la sava s' aplegaba cap a les arrels pera empendre nova embranzida al arriuar l' abril..... pensaba que les desferres dels vells esquelètics, fetes pols de les carreteres, serien els elements qu' integrarien essers nous, essers jores que durien l' empenta de la vida..... pensaba que 'l meu fillet tenia raó de cantar, com cantaven els pardals en les branques que 's queixaven... com cantaba 'l vent, com cantaba la vida, que mataba a la *mort* pera engendrar vida nova....; pensaba en que 'l mar canta sempre, en que 'l cant es vida, en que el meu fill formarà en la

nissaga nova que estimarà 'l bell viure sobre tot, condemnant el pessimisme, y en que la vida fora cosa molt horrible si no sapiguessim cantar.



El cant dels gimnastes

Som una colla felis, contenta de viure:
valor y alegría son al pensament.
Han passat els dies que lligats estavem,
pel glas y les ancles, en quatre parets.

L' estiu, a la terra y el mar, vens encare!
La joia estival ens conforta 'l pit.
El fjord, qu' es tant blau, nostre goig ampara.
Respirem-lo a l' aire dels camins florits.

Si la vida amb angoixes la sortida amenassa
l' esbart de negres elfes (1) alegres, guanyarèm.

Un remei dols y fort,
que les ànimes cura,
poderosos, portèm!

Amb els bons esperits
hem pactat. Forsa pura,
contra 'l camp enemic,
delitosos, marxèm.
La llansa es alsada!

Avancèm, avancèm!
Am la veu victoriosa,
de les fresques cantades,
victoriosos serèm:

Visca la colla
y sia aumentada
una y altre anyada,
lliure, alegrement!

ENRIC IBSEN.

(1) Alusió a les forses de la terra.

Green

Aquí teniu flò y fruita y fulles entre branques
y després el meu cor sols bategant per vos.
No m' ho volgueu malmetre am vostres dos mans blanques.
Y siau-s als ulls, bells, l' humil present, hermós.

Arribo encare tot cobert de la rosada
que l' aire del matí el front m' ha refredat.
Sofriu que ma fatiga, hi sia reposada
als vostres peus, y gosi, vivint, ensomniada,
estones d' alegria, moments de dol calmat.

Demunt vostre pit jove, deixeu passar ma testa
tota sonora encare d' aquells detons que hi féu.
Deixeu-la cobri pau després de la tempesta
y puga jo dormir-hi un xic, que reposeu.

PAUL VERLAINE.

(Traduc. de Joan Pi).

Nocturn

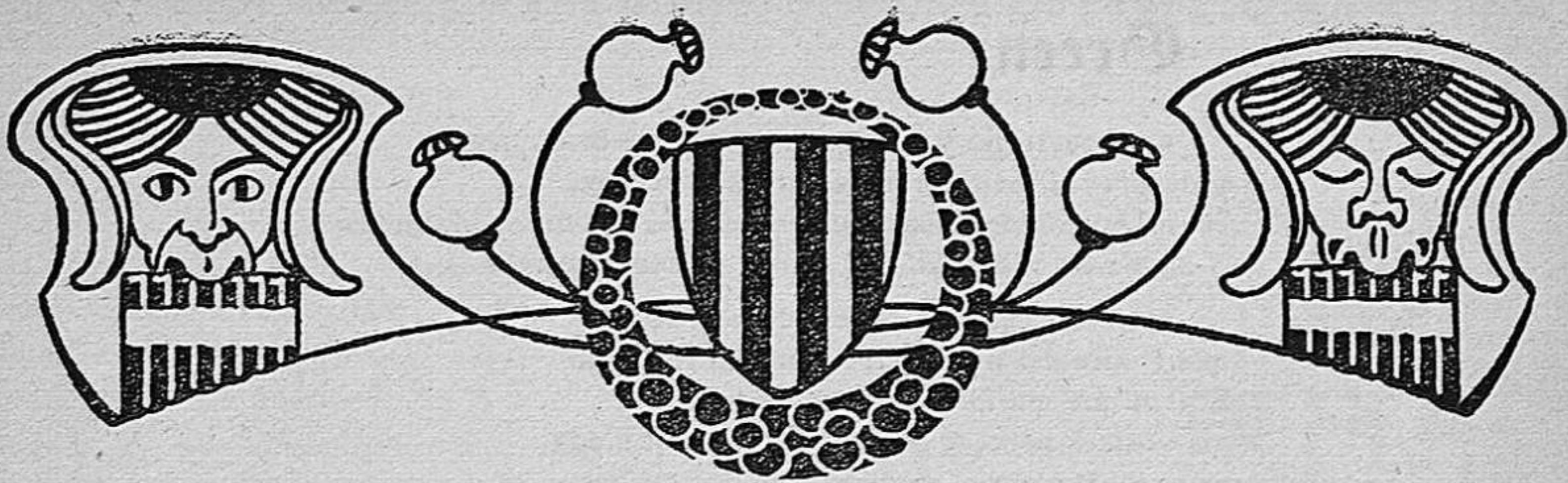
El Poeta surgí sobre l' abim
tallat a pic damunt de la mar blava,
quan la mar amb el gest de l' infinit
se rebeja amplament am l' estelada.
Vagava dolsament sobre 'ls penyals
de la costa geganta y magestuosa,
amarat dels efluvis luxuriants
d' aquella nit d' estiu ubriagadora,
acaronat de l' aire de la mar,
esblanqueit dels besos de la lluna,
rublert de l' armonía dels espais,
arruixat de sentors de la boscuria.
Vagava dolsament per sota 'ls pins
poblats d' esgarrifances misterioses,
l' esguart inmensament amorosit
y les nines dels ulls somniadores;
y el seu front s' ofería lluminós
a la nit d' armonies inefables,
a la nit esplendent de colors,

tota vibrant del cant de les onades;
y glatía en son cor, intensament,
el panteig vigorós de la Natura,
y es badaven sos llavis febroscs,
y sa veu tremolava en la boscuria:
« Oh! aquelles nits serenes del lluminós estiu,
les nits armonioses on palpita y viu
el voluptuós misteri de la Natura ardenta,
que cada estel feconda d' una llevor potentia
d' espléndides aubades y dies de claror!
Oh! aquell esclat de lluna com un ruixat d' amor
que reb en ses entranyes la terra allargassada
en rius de melodies y onades de calor!... »

El Poeta surgí sobre l' abim
tallat a pic damunt de la mar blava
y llensá ardidament a l' infinit
eix cant de la Natura triomfanta.

L' entonaren els aires de la nit,
y les ones del mar l' armonisaren.

JOAN VERGÉS Y BARRIS.



Entre germans

(Esbós de novela)



RA en la revetlla del
día del casament.

Ell havia anat am
la germana a veure la
seva promesa. Quan
arribaven a casa,
avants de recullir-se,
el jove preguntà a la
noia, pera més gran

satisfacció:

—Y doncs, Gabriela, què 't sembla 'l meu
determini?... Podré viure ditxós, unint-me am
la filla del Doctor Margarit?—

Ella, emocionada per la pregunta del seu
germà, va baixar la testa humilment y va res-
pondre:

—Què se jo!... Es una cosa que no pot asse-
gurar-se així com així... Y el silenci regnà
entre amdós, no gosant expressar-se la don-
zella am la claretat de la paraula. —

—Te diu alguna cosa 'l cor?—al fi torna-
va 'l jove, havent-se adonat de la torbació d'
ella.—Parla, dòna; manifeste-m ton parer! Qui
pot guiar-me millor qu' una germana tant con-
fiada y bondadosa com tu?

La Gabriela va somriure ingènuament, se
va asseure, y després digué, entretenint-se
jugant amb un anell d' or que duia en la mà:

—Es cert, Frederic; sempre t' he estimat
com tu m' estimes. Per això voldria que alcan-
cessis bona sort al casar-te am la Joana. Oh!
si tu no poguessis viure en pau am la filla del
Doctor Margarit!... Fora la pena més gran
que tindria en aquet món. —

—Pobre Gabriela!...—feu ell, acostant-s'hi
y passant-li suaument la mà sobre 'l cap, afa-
lagant-la am tota l' expressió de sa franquesa.
—Y, què podria motivar la nostre desunió, se-
gons la teva idea? Si jo arribés a pensar qu'
aquesta dona sols se casa obeint al grant inte-
rés que son pare li ha volgut despertar per mí,
t' asseguro que no li donaria 'l meu nom... el
nostre nom.—

Allavores ella, tement portar-lo al dubte ex-
clamà am resolució:—Germà meu; no prenguis
a mal les meves paraules, que tal volta, indirec-
tament, jo feriria 'l cor d' aquella que també
t' estima...—

—Tu creus qu' ella m' estima am fè?—
preguntava en Frederic, recobrant la serenitat,
com si l' afirmació de la seva germana 'l lliurés
d' un presentiment traïdor que l' anava emboi-
rant.—Veiàm, doncs; per què de primer mo-
ment temies?... —

—Sols ha sigut aprensió meva,..—afegí la

Gabriela, somrient. — He vist tant preocupada a la Joana!... ha fet tant poc cas del meu present de boda!... —

— Sí, sí, avui estava pensativa — va interrompre ell, movent la testa. — Més, quina noia no ho està, a la vigília del casori? — Y, tot de sobte, s' encongí, com penedint se d' haver-li dit tal cosa. Després continuà, allargant la conversa, amb humilitat y senzillesa:

— No obstant, cregues, Gabriela, que jo encara no estava prou decidit a casar-me... Més, el nostre pare s' hi empenyava tant, d' ensà de la seva franquesa amb el Doctor!... — Y la germana, encare sentint-se afalagar per la mà suau del seu germà, que sempre s' havien tractat am gran amor y dolcesa, va pregar-li en veu baixa:

— Estima-la! estima-la!... —

Al oir aquell clam, en Frederic respirà am gran emoció, dient:

— Si la nostre difunta mare 'ns pogués veure en aquesta hora de confessió!... — Y la noia, renovant sagrats recorts, afegí:

— Oh! tant que 'ns estimava!... — No 't vé present, de quan ens unia a tots dos en un abràs? —

— Prou grabat ho tinc a la memoria! — parlà ell, com si cregués retornar al temps de l' infantesa.

— Còm hem crescut!... Tu també ja ets tota una dòna... — Y amb un somriure en els lavis, s' atreví a preguntar-li:

— Encare no has pensat en ton avenir, Gabriela?... —

Ella restava jugant am l' anell, sense respondre. Allavors el jove, fent-li alzar la testa que li amanyagava, seguí amb íntima revelació:

— Mira que jo sé un amic meu, molt bon amic, que sospira per tu!... —

Amdós germans se miraven somrient. Mai tant com allavors havien donat a comprendre

que vivien enamorats l' un del altre. Més per què haver-s' ho de confessar?

Per fi, ella, provant de decidir-se a creure en la voluntat d' ell, mormolà am rostre vergonyós: — Frederic!... — Y va adonar-se de que entrava 'l pare silenciosament, volent aclarir aquella secreta conversa dels fills qu' am tant gran interès observaba.

— Nois!... — els cridà 'l vell, am veu falaguera, però mostrant la seva figura seria y respectuosa.

La noia va alzar-se y provà de somriure altre volta, volent dissimular la torbació; el jove no sabia què respondre y baixà la testa amb aire pensatiu.

— Santa nit, oh pare! — li digué la filla, besant-lo am conmovió. Y avants de dirigir els passos cap a la seva cambra, va inclinar-se enfront del germà, expressant-li aquet prec: — Que la felicitat te guii per ton camí, Frederic!

— Aixís siga, Gabriela! Bona nit y bona hora... germana! — contestà 'l jove, seguint-la am la mirada com encisat. Y al últim, despedint-se del vell tant encuriós com respectuós, entrà amb aire vacilant a la seva cambra de solter.

Quan els dos joves se vegeren sols, ja separats l' un de l' altre, sospiraren greument y es cobriren el rostre am les mans, fent recort d' aquella cansó de l' infantesa, que diu:

*Si no fossim germans propis
ens casariem tots dos.*

PLÁCIT VIDAL.

Historia vulgar

Al bon amic y delicat artista
En Prudenci Bertrana.



N estol de sardinalers acabava de varar de la platja per anar de prima y am la lleu barfada de garbí qu' encare inflava les velles llatines, s' anava forejant, deixant una estela blanca al seu

darrera, no sols del remolí de l' aigua clara y transparent d' aquella hermosíssima cala, sino d' esperances en els cors de les families d' aquells pescadors, qu' un cop més anaven a probar sort vers el blau horitzó. Que bell l' espectacle d' aquell centenar de barques pescadores allunyant-se de la vila ont els tripulants deixaven pares y fills, esposes y germanes qu' amb ells sols pensen, que per ells sols viuen, que per ells pregunen...! Sembla talment l' embaixada del trevall anant a recullir el premi dels afanys de cada dia, la romeria santa a un temple ideal que 'ls bons pescadors somnién eternament; les missatgeres de la pau, del trevall y de la ditxa casolana, portadores del benestar y la gaubansa d' aquell grapat de cases estimades.

El sol d' agost qu' ha caigut com una calda durant tot lo dia, aixugant en un moment les xarxes esteses de matinada, al traspasar els turons qu' envolten el terme de la vila, els envía, reflectint suaument al fons de les blanques velles dels llauts, els seus últims raigs que, com amorós comiat, acaronen a patrons y remitjers. Es el mateix sol que 'ls saludará de nou a l' endemà, les pessas ja calades altra volta, durant les primeres hores del dia que s' atansa.

Vora vora la mar, adressant de tant en tant sos esguarts a les barques pescadores, anava caminant el bon poeta, l' enamorat de la natura, el cantor entusiasta de les belles costums de la seva terra, d' aquelles postes de sol encisantes y de les tempestes bramuladores de la mar, en tant qu' acumullat son cor d' ideals y assedegat de gloria, somniava amb un més enllà enlluernador, amb els ulls de l' ilusió ovi-rant la gran ciutat llunyana.

Oh, quins èxtasis li produíen els quadros ideals que sa imaginació creava; y com s' enlairava la seva fantasía en ales d' un desig que 'l cor prenía intensament!

Allavors oblidava l' espectacle encantador y plè de poesia de les barques pescadores allunyant-se mar endins en els plascèvols y sonrosats trencs d' auba, el roncar de les ones tempestuoses rebotent contra 'l rocàm, les clares nits de lluna passades am l' aimada vora l' aigua joganera d' aquella mar que formava part del seu esser, y que no 's cansava de cantar a totes hores, amoixant-la seguidament com una mare a son fill estimadíssim. No recordava en son encantament qu' aquelles platjes que recorria distret constituíen quelcòm qu' era imprescindible a la seva ànima de poeta, y sols veia 'ls horitzons ilimitats de la ciutat gran on la gent no s' hi coneix, on la gloria hi fulgura pels escullits... No 'n veia pas altre cosa.

Pobre poeta!

Aquell capvespre no podia pas apreciar les maravelles de color d' aquella posta de sol en la que 's barrejaven confosament tots els tons del roig, del vert, del groc y del violeta, irradiant d' una manera esplèndida en veritables cascates de llum, ni ressonaven dins del seu cor les cansons de les onades ensomniadores qu' arrivaven a voltes a besar sos peus, ni sentía la salabor marina de les algues que 's barrejava am l' essencia reirosa dels pins crescuts allà a cent passes.

Am la vista sempre enllà, cap a ponent, on les boires limitaven el seu ideal, anava mig d'esma seguint la platja vora del mar.

Al seu poble no l'entenien: li deien boig..... y ell sentia un afany intensíssim de gloria.

Ja va anar-hi, a ciutat, el bon poeta. Ja arribà un dia que, rompent els lligams que 'l fermaven al seu poble, volà vers el seu ideal tantes voltes vist en somnis. Y afanyós de vida nova cruà plasses y carrers, escorcollà tots els dintres, aduc els més fondos y reclosos de la ciutat gran, muntà a ses altures fitant religiosament sa grandesa, corprenent-se davant de l'epopeia gegantina d'aquella urb colossal, que s'enmirallava al fons d'aquella mateixa mar que tant li havia fet bategar el cor allà en el seu poble.

Y cantà. Cantà com l'aucel que del niu fou engaviat, y que tornant a la llibertat pren per primera vegada 'l vol fins al cim del més alt dels arbres de la ribera, per la verdor y magnificència de la qual ha glatit tantes voltes desde 'ls ferros de sa presó. Cantà l'amor, cantà la natura, cantà la serenor de l'ànima immaculada, despulhada d'egoismes mundans y d'humanes miseries. Fou un paladí del Bé, de la Justicia, de la Pau: glosà maravellosament la Bellesa, l'Ideal, la Germanor.

La ciutat gran, a ses primeres cantades, sorpresa, l'escoltà devotament, amoixant-lo després. Els seus homes se delectaren sentint ses canturies y un chor d'alabanses esclatà arreu en llaor del poeta, de l'ignorat poeta que portava a ciutat aquell devassall de notes foranes per ells desconegudes. Y el feien cantar més y més, empenyent se pera acostar-se an ell; y els més atrevits, egoistament, volien la primacia de sos cants per ells sols, y l'enron-daven assetjant lo a totes hores. Després tots el volgueren, disputant-sel, posant en joc tots els arguments pera conseguir lo primer qu'un altre, no ja allavores per admirar al poeta que

seguia cantant infantívolament besat pels primers vesllums de la gloria, sino pera explotar-lo, pera mercadejar am sos cants nêts de tota malura mundana, pera donar-lo a la bestia poble que 'n demanava més, més, talment com si 'l poeta fos una rotativa.,...

Arribà un temps que les passions s'adonaren també d'ell, del poeta vilatà qu'aparentment tant havia assolit ses ilusions d'un dia, y allavores comensaren aquelles llur-tasca corrosiva les nafres de la qual no poden guarir-se jamai més.

Aquell fou el calvari que la ciutat gran reservava al poeta, el que guarda per tots els escullits, pels que miren sempre enllà de l'avenir, pels que trevallen y fan obra bella: pels lliures.

Allavores el poeta va veure 'ls homes tal com son, car va veure-ls tots per dintre. Es cert que cada nova coneixensa constituia una nova punxada en son cor malalt: però aquest ho perdonava tot y seguia cantant.

Era en aquelles hores que remembrava intensament l'assoleiada platja de sa vila nadiua y les veles dels sardinalers anant de prima, sentint la veu dels pescadors retintinar en ses orelles..... Més la visió passava produint una lleu esgarrifansa en son cos, y després seguia cantant, fins qu'una altra punxada dels corcs de ciutat li mostrava tota la mesquinesa de la societat que l'afalagava aparentment, hipòcritament.

Pobre poeta! Cap com ell va veure am tan intensa claror el baix fons passional de la ciutat gran que tant l'havia encegat un dia; mai cap més havia pogut apreciar com ell fins a quin punt está riquerat aquell empori de grandesa.

Coneguts els homes, am totes les crueses de la realitat, va adonar-se de la cangrena que devora 'ls organismes socials ont hi campen tota mena de concupiscencies, on la dignitat

es una ficció, el companyerisme una mentida, l' amor a lo Bell, a lo Just y a lo Bó un sarcasme. Va ovirar als homes com petites bestioletes formant colles microscòpiques, abrogar-se cada una 'ls sentiments més enlairats, les aspiracions més justes, la representació única d' un art y d' una literatura dubtosos, la personificació d' una civilització buida, ampulosa, de coloraina, que 's desfá a la primera ventada de realitat, al més petit contacte amb altres nuclis d' humanitat menys vulnerables a les baixes passions de que ells son víctimes.

Y el poeta seguía cantant.

Ningú s' adonava de que 'ls seus cants sortien de la seva ànima barrejats am llàgrimes; ningú veia que portaven l' amargantor del desengany que matava a poc a poc les seves ilusions fent li perdre l' afecte a les coses materials de la terra. La seva pensa s' enlairava cap un més enllá ideal que veia 'l poeta cada día més llunyá, més impossible, però també més radiant, més esplendorós; riquíssim de llum brillanta y curullat de matisos no vistos mai tant clars en sos somnis de joventut. Y revivia aquelles hores de febre corprenedora que tant el feien gosar altre temps, els ulls fits enllá d' enlla de l' horitzó, assegut a la sorra de la platja del seu poble, vora les ones mansoies que semblaven complaure-s en bressolar aquelles ilusions de poeta incipient, de *poeta de poble*.

La seva ànima de poeta no podía acostumar-se a volar sentint-se les ales malmeses y tacades en aquell ambient de daurada miseria que l' envoltava. Y com un somni pesat se li apareixien seguidament les petites passions dels homes en forma de redaccions de periòdics, d' empreses teatrals, de jurats de certámens; tota una caterva d' ambicions, favoritismes, envejies, fatuitats, intrigues y negocis bruts, que 's tapaven amb els mantells esquifits y espeyllissats del patriotisme, de les arts y de la literatura.

No, no podía 'l nostre poeta avenir-se am a grotesca comedia d' aquella humanitat miserable de la ciutat gran qu' un jorn va produir li tanta fascinació portant-lo al seu sí amb atracció potentia. L' aire que allá se respirava, oprimint els seus pulmons avesats a respirar amplement y am tota llibertat, l' ofegava.

Pobre poeta! Ell prou lluitava com un desesperat pera matar aquell batec llibèrrim de la seva naturalesa que repudiava aquell ambient aviciat, donant aparences de gran poble an aquell conjunt de baixes passions, dominant als ciutadans; prou feia esforços pera veure en cada un dels seus grans homes a la figura qu' havia sobressortit de les altres, però no podía deixar d' ovirar el munt de fang que li feia de pedestal y que li donava aquella aparença. Y desgraciadament no era pas ilusió seva; no era una preocupació filla del seu modo d' esser lo que li feia veure mentida aquella gloria que venerava la multitud anònima, sino crúa realitat qu' ell comprovava cada día, perquè seguidament estava en contacte amb aquells homes y amb aquelles coses que 'ls donaven aparences falses y am les que s' enganyava al poble, aquell bon poble qu' un día tot se 'n anava am cançons o am protestes y un altre am ballarugues o manifestacions.

No sense lluites en el fons del cor, no sense llàgrimes, va deixar la ciutat gran, el bon poeta, avans de deixar-hi l' última pluma de ses ales. Y avui, el cor plè de nafres, intenta recobrar-les senceres vora aquella ma que li recorda 'ls seus bons temps de joventut, y torna a extasiar-se a la sortida de les barques anant de prima, tot respirant les flaires reinoses dels pins de vora aquella platja. De cara a sol ixent, suspira per un ideal de bellesa immaterial y encare canta.

El seu estre poètic, fill d' un cor eternament infant, brilla amb intensitat inusitada, y

allà, en aquell recó de mon dé la seva vileta, hi arriben altra volta les lloanses y els aplaudiments dels coneguts y dels que 'l desconeixen, agrandides am l' encís que dona l' allunyament,

Encare a voltes algún esquitx del verí ciutadá sembla que vulgui amargar aquella vida reposada y espiritual de que procura gaudir el poeta. Més are, que poc l' espanten les malures de la ciutat gran que sab tan migrada! Una passejada pels entorns assoleiats de la gaia vileta atrofía 'l virus ciutadá qu' intenta enterbolir aquella vida plaenta. Y el poeta, aleshores, esclata en nous cants a l' Amor, a la Fè y a la Patria, y sempre aquells cants fan neixe noves y verdes branques de llorer a sa inmarcessible corona.

Com en els temps de sa llunyana infantesa, puja també al cim més alt de les penyes de la costa que ceneixen aquelles platjes, y fitant enllá de la mar eternament bellugosa, exclama: ¡Oh ciutat, bella ciutat gran de la meva patria que 'n la teva creixensa gegantina t' enfiles com eura ofegadora per les altes montanyes que t' envolten: jo 't saludo! Avant! Desde aquí plau-me contemplar espiritualment la teva grandesa, veure-t eternament bella y ovirar com te rendeixen homenatge 'ls pobles més avensats de la terra.

Avant, avant! Enlaira la teva testa sobirana, guarneix-te sempre, fes-te forta, fes-te gran, y jo cantaré les teves glories amb el cor plé d' entusiasme, am tota la forsa de l' ánima meva,,,

Però sempre desde aquestes roques meves, ben meves; desde aquestes platjes que m' estimen, desde aquesta vileta on, si no m' entenen, tampoc me volen mal ni 'm maten.

Tu necessites, pera viure, llágrimes y sang dels fills de la terra, y cors y cervells que 't nodreixin.

Jo am l' aire d' aquestes platjes en tinc prou pera cantar, per estimar, pera viure.... pera crear.

JOSEP ALEMANY.

Lied

Una vegada un trovado
va enamorás d' una Regina,
Ella vivia en un turó;
del cel y el bosc era veina.

Ell hi pujava amb ilusió
cada mati. L' Amor domina.
Y no parlant, de l' emoció,
deixava di a la mandolina.

Un dia ella va sorti
fresca, rosada, a la finestra.
Duia la toca de sati
y un pom de fiós a la mà destra.

*Si tu 'm volguessis—ell va di—
fora felis, el cor en festa.*

Y la Regina fa que si;
puja 'l Poeta a la finestra,
la besa al front .. y a mig mati
vencia 'l jove en la palestra.

JOSEP M.^a DE SUCRE.



Simfonia d' un bon dia de Novembre

Día clar,
día overt serenament...
Quina cosa més estranya
sento a l' ànima passar!
Día overt serenament...
Quina forsa més estranya
de tristesa y sofriment
porta 'l sol a plè mig-día!
Quina forsa més estranya
la Tardor que 'ns acompanya!
Are veig
el Passeig
tot covert de fulles rosses...
Día overt serenament
qu' amb el vent

despentines els brancatges
y desprens
els cabells de fulles seques
que volejen y es bressoien
sota un cel de colors blaus
y desolen els vells arbres
y s' abarassen amb els marbres
dels palaus.
Quina dansa més estranya,
vostra dansa, fulles mortes!
Oh, mon ànima que 's banya
de color de fulles mortes...
S' ovren portes
a la mort y al sofriment,
més encare 't veig brillar,
día clar,
día overt serenament...

P. PRAT GABALLÍ.

LECTURES: REVISTA MENSUAL

Preus de subscripció

Espanya:	2 pessetes semestre
Extranger:	5 any
N.º corrent:	40 céntims
N.º atrasat:	60 id.

Tots els treballs que publica aquesta revista son inédits.

